

Valjok Biras
V/Nils E. Skoglund
9730 KARASJOK

Valjok Biras er et grendelag i Karasjok kommune.

FeFo
9700 Lakselv

Karasjok 15.05.08

Høringsuttalelse: Retningslinjer for § 24 i F-loven

Valjok Biras vil på det sterkeste beklage at FeFo ikke har gitt muligheter til bygdelagene/siidaer eller rettighetsinnehavere til å komme med innspill i første høringsrunde om retningslinjene for § 24 i F-loven, og at FeFo ikke har arrangert folkemøter før første høringsrunde. FeFo skal i saker som berører og angår bygdesamer, gi enkeltpersoner, bygdelag og siidaer den nødvendige informasjon/veiledning om saken/-e skriftlig eller om nødvendig via folkemøter, dette i henhold til forvaltningslovens § 11. Forvaltningsloven sier her bl. annet, ”formålet med veiledningen skal være å gi parter og andre interesserte adgang til å vareta sitt tarv i bestemte saker på best mulig måte.” FeFo er forpliktet til dette via F-lovens § 18: *Forhold til forvaltningsloven og offentlighetsloven. Valjok Biras vil her minne FeFo om at det fremdeles finnes samer i Finnmark som ellers i Norge som ikke behersker data og heller ikke har tilgang til internett. Dette kan gjelde mange samer, og det er jo de som er de rettmessige rettighets bærere i Finnmark, og de har også de grunnleggende kunnskapene om de tradisjonelle høstings områder.*

Valjok Biras mener at § 24 ble tatt med i F-loven for å gi rettighetsinnehavere, særlig bygdesamer og øvrige bygdefolk i Finnmark, muligheter til å få utstedt en form for bekreftelse fra kommunene til å utnytte fornybare naturressurser i sine tradisjonelle høstingsområder, dvs. i områder som bygdesamer enkeltvis eller kollektivt har rettigheter til jf. § 5, inntil Finnmarkskommisjonen har utredet rettighetsforhold i de ovenfor nevnte områder.

På bakgrunn av dette mener Valjok Biras, at alle bygdesamer som er bosatt i en bygd eller har familiært tilknytning til bygda, skal få utstedt en bekreftelse fra sin bostedskommune eller fra nabokommune i de tilfeller hvor de har opparbeidet hevd eller alders tidsbruksrettigheter til et område i nabokommunen. Denne bekreftelsen skal gjelde alle fornybare naturressurser, som samene gjennom tidene har brukt.

Når det gjelder vilkåret om å være "tilknyttet til ei bygd", så mener Valjok Biras at FeFo har lagt en for snever forståelse til grunn. Det er for strengt å kreve at alle de som står bak en slik søknad skal være fast bosatt i bygda, når man ser på hvor mange bygdesamer som på grunn av arbeide eller utdanning har vært nødt til å ha fast bopel utenfor bygdene i henhold til norsk lovverk. Det bør være tilstrekkelig at de kan dokumentere tilknytning til bygda enten i form av familiære bånd, ekteskap eller annet. Hvis man krever at alle skal ha fast bopel i bygda, kan det medføre til at spesielt samiske bygder mister muligheter til å utvikle samisk språk, kultur, samfunnsliv og næringer, jf. grunnlovens § 110 A om statens forpliktelser ovenfor den samiske folkegruppen i Norge.

Utstedelse av særrettighetene etter § 24, skal på ingen måte hindre naturbruken til samene som har rett etter alders tids bruk, selv om de ikke er med på å "søke" om en særrett. Kommunene bør i fellesskap med bygdelag/siidaer etablere enn form for register over befolkningen i kommunen, som har rett etter alders tids bruk til sine høstingsområder, slik at disse personer blir skånet fra å bli påført ubehageligheter fra offentlige myndigheter og fra deres oppsynspersonell, dette gjelder spesielt samer. En slik oversikt vil også bidra til at kommunene ikke utsteder nye særrettigheter etter § 24 til områder, hvor det fra før er folk som har rettigheter til området.

Det er også viktig at kommunene ikke villeder samer som har hevd eller rett etter alders tids bruk, til å søke om særrett etter § 24. Dette vil kunne skade deres krav ovenfor Finnmarkskommisjonen.

Personer som ikke har opparbeidet hevd eller har alders tidsbruksrettigheter til områder hvor de ønsker å utnytte fornybare naturressurser, skal søke særrettigheter etter § 24. I slike tilfeller skal kommunen legge frem disse søknadene for de lokale rettighetsinnehavere (dvs. enkeltpersoner eller bygdelag/siida) til vurdering. Rettighetsinnehavere skal komme med

anbefalinger ovenfor kommunen. Disse anbefalinger skal så legges til grunn ved behandlinger av slike søknader av kommunen.

Valjok Biras vil her komme med en del forslag til endringer og tilføyninger til retningslinjer for § 24:

3. avsnitt, her må følgende tilføyninger medtas:

Bygdesamer (rettighetsinnehavere) har rett til å utnytte alle fornybare naturressurser som de har tradisjonelt utnyttet gjennom tidene, og i tillegg skal disse to nedenfor nevnte punktene medtas.

- Uttak av trevirke for salg og videreforedling
- Plukking av alle typer bær

5. avsnitt: Rettighetsinnehavere skal ikke beskrive hvilken type ressursutnyttelse de vil utøve i de omsøkte områder, de har rett til å utnytte alle fornybare naturressurser i sitt område fritt. Utnyttelsen skal skje på en balansert og økologisk bærekraftig måte og innenfor rammer som følger av finnmarksloven og annen lovgivning.

7. avsnitt: Valjok Biras støtter fullt ut Berit Ranveig Nilssen sitt forslag, ” Det kulturelle aspektet og bevaring av levemåter som er i ferd med å gå tapt bør tillegges stor vekt. Den tradisjonelle kollektive bruken av områdene og muligheten for å videreføre denne bør vektlegges” og Valjok Biras vil tilføye følgende: ”**særlig bygdesamers tradisjonelle bruk” dette i henhold til § 1, 3 og § 5 i F-loven.** Dette er særdeles viktig, når vi vet hvilke overgrep bygdesamene er blitt påført av offentlige myndigheter, når det gjelder deres tradisjonelle naturbruk, spesielt de siste 30-40 årene.

9. avsnitt: Bygdesamer har alltid brukt sine nærområder, men samer har også tradisjonelt hatt høstingsområder som kan ligge flere mil fra bygda og til og med i nabo kommuner. Det må for all del være mulig for bygdesamer (rettighetsinnehavere) å få bruksbekreftelse til områder som ligger flere mil fra bygda og i noen tilfeller i nabo kommune.

13. avsnitt: tilføyning mrk. med fet skrift, ”slik som reindrifta **og bygdesamer** som har en etablert bruksrett til grunnen i Finnmark” jf. § 5.

Valjok Biras ber FeFo om å ta forbundets forslag til endringer og tilføyninger til etterretning.

På forhånd takk!

Med vennlig hilsen
for Valjok Biras

Nils E. Skoglund
leder